

آثار علمی آیه الله بروجردی

یکی از آرزوهای دیرین مرحوم آیه الله العظمی بروجردی قدس « سره الشریف، ائتلاف و رفع اختلاف بین مسلمین بالاخص بین شیعه و سنی بود که کرا را میفرمود یکی از علل عمده عقب ماندگی و عدم رشد جامعه اسلامی با همه زیادهای جمعیت آن همین اختلاف و دوئیت و عداوتی است که بین مردم مسلمان حکمفرما است، تا روزیکه مسلمانان نهادست دوستی و برادری، اتحاد و صمیمیت بهم ندهند، مجد و عظمت و پیروزیهای گذشته خود را بدست نخواهند آورد. بهم خوردن دولت بزرگ اسلامی عثمانی، و تقسیم آن یک مملکت وسیع بدها مملکت کوچک و بزرگ، نیروی مسلمین را باندازه غیر قابل وصفی تضعیف نمود.

و همین مطلب را آیه الله بروجردی در هنگام مصاحبه خود با وزیر اوقاف مصر که بایران آمده و بخدمت معظم له شرفیاب شده بود بمیان گذاشت و آنچنانکه از خود آن فقید سدید شنیدم میفرمود که: وزیر اوقاف از مصر بمن نامه ای نوشته و تذکر داده که گفتار شما در من اثر عمیقی گذاشته و امیدوارم که مسلمانان در نتیجه اتحاد و دوستی موفق به ترقیات روز افزون خود از هر جهت بوده باشند. بحث ما درباره آثار علمی آیه الله بروجردی است و مناسبت این مقدمه با اصل موضوع، دستور و کوشش فراوان حضرت ایشان برای طبع و نشر کتاب **خلاف** یا **مسائل الخلاف** میباشد.

کتاب **خلاف**؛ از مؤلفات بسیار ارزنده و گرانبهای شیخ الطائفه، فخر الفقهاء و المجتهدین **ابن جعفر محمد بن الحسن الطوسی** است (۳۸۵-۴۶۰) در حدود هزار سال از تألیف این ذخیره پر ارج شیعه میگذشت، لکن مانند اغلب آثار و کتب علمی و ادبی دیگر در دست همگان، بلکه خواص نیز بواسطه کمی نسخه از مطالعه و استفاده از آن محروم بودند.

شاید عده ای از دانشمندان شیعه بواسطه آنکه کتاب **خلاف** متضمن اقوال فقهاء عامه است توجه زیادی بآن ننموده و در تکثیر نسخه آنهم کوشش نشده بود

چنانکه در بعضی از کتا بخانه‌ها اگر پیدا می‌شد قسمت مختصری از آن بود و نسخه کامل آن در ایران و عراق از شماره انگشتان تجاوز نمی‌کرد .

تا آنکه زعامت عامه مسلمین بآیت الله فقیه بروردی قدس سره منتهی شد و فکر ایشان بیش از هر چیز منعطف به زنده کردن آثار بزرگان و دانشمندان شیعه که احتمال ازین رفتن آنها میرفت بیش از تألیفات و آثار شخصی خودشان بود .

آیت الله بروردی با طبع و نشر کتابی مانند خلاف که اقوال عامه نیز در آن مورد بحث قرار گرفته بود، و وسائل دیگر ، توانست نظر بزرگترین مفتی جامعه الازهر را جلب و روابط شیعه و سنی را آنچنان نزدیک کند که شیخ محمود دشتوت رسماً ابلاغ نمود که فقه جعفری نیز یکی از بر نامه‌های دروس جامعه الازهر باشد، و در قسمت طلاق که فقه عامه دچار مشکلاتی است از فقه شیعه استفاده و آنرا مورد عمل قرار دهند و گذشته از اینها کتاب **مختصر النافع** محقق اعلی الله مقامه الشریف و حدیث **الثقلین** شیخ قوام الدین و شنوی که از علماء معاصر است در مصر طبع و مورد استفاده عامه قرار گرفت .

شناسائی کتاب خلاف **کتابخانه مدرسه نجفیه قم**

در این کتاب که تقریباً یک دوره کامل فقه اسلامی است مسائل و فروع و عیقه مورد اختلاف بین شیعه و عامه بوده مورد بحث و تحقیق قرار گرفته و در هر مسأله تمام اقوال صاحبان مذاهب اربعه (حنفی اشاعفی، حنبلی، مالکی) اهل سنت و جماعت ذکر شده سپس نظریه فقهاء شیعه در همان مسأله با اشاره بدلیل و مدرک آن بیان گردیده که خود کاشف از تسلط کامل و سعه اطلاع این دانشمند بزرگ اسلامی یعنی شیخ طوسی (ره) است در اقوال و فتاوی عامه و خاصه .

ما تاریخ درست زمان تألیف کتاب خلاف را نمیدانیم و اطلاع نداریم که این چندمین تألیف از مؤلفات بسیار آن را دمرد عالیقدر است و یا در چه سنی از سنین عمر پر برکت خود این کتاب را برشته تحریر آورده است .

علامه بزرگوار آقای حاج آقا بزرگ تهرانی در کتاب **حیاة الطوسی** خود که در مقدمه تفسیر تبیان طبع نجف (۱۳۷۶) چاپ شده مینویسد : « شیخ طوسی کتاب خلاف را همسانطور که خود تصریح نموده قبل از تألیف کتاب تهذیب

و استبصار نوشته، اگر این مطلب درست باشد (چون مأخذ این گفتار را نتوانستیم پیدا کنیم) ما را بموضوع شکفت انگیزی متوجه میکند، گرچه این قبیل مطالب از آن خریّت فقاقت و ستاره آسمان فضل و دانش بمید نیست.

شیخ طوسی کتاب تهذیب را در زمان استاد عالیقدر خود شیخ مفید اعلی الله مقامه الشریف شروع بتألیف نموده و لذات او آخر کتاب صلوة میگوید اخیر - فی الشیخ ایده الله تعالی و بعد از آن مینویسد: اخیر فی الشیخ رحمه الله از اینجام معلوم است که فقط تا آخر تألیف کتاب صلوة تهذیب، شیخ مفید (ره) زنده بوده است. و آنچنانکه اغلب ارباب تراجم نوشته اند شیخ طوسی در موقع وفات مفید (ره) بیست و هشتمین بهار زندگی خود را طی میکرد و روی این حساب کتاب خلاف را باید در سنین بیست و چهار یا بیست و پنج سالگی و خلاصه قبل از شروع بتألیف کتاب تهذیب نوشته و تمام کرده باشد.

اما هر کس کتاب خلاف را مطالعه کند گمان میکند که مؤلف بزرگوار آن پس از آنکه عمری در رشته های مختلف علوم اسلامی صرف کرده و با دانشمندان متعدد علوم دینی بحث و مناظره ها نموده، مدت ها در هر مسأله ای فکر و تحقیق کرده و بجرح و تعدیل پرداخته؛ فقهاء و بزرگان مذاهب اسلامی را دیده، مثلاً در سن شصت هفتاد سالگی چنین کتابی را نوشته است.

اما برآستی از جوانی بیست و چند ساله چنین اثر گرانبهائی جز تأیید خداوندی چیز دیگری نیست.

این نظریه تا آنجائی درست است که نظریه دانشمند معاصر آقای حاج آقا بزرگ مطابق با واقع باشد. لکن خود شیخ الطائفه (ره) در مقدمه کتاب خلاف مطالبی دارد که از آن استفاده میشود که تألیف خلاف بعد از تألیف کتاب تهذیب و استبصار بوده است در هر حال تألیف خلاف قبل باشد یا بعد اگر شیخ الطائفه را کتابی جز خلاف نبود همان کتاب برای عظمت او کافی بود در صورتیکه شیخ دارای ده ها کتاب ارزنده در فنون فقه و حدیث و تفسیر و اصول و ادعیه و غیره میباشد که همه آنها مورد استفاده رجال نامی و علماء بزرگ اسلامی است.

طبع کتاب خلاف

این کتاب سه مرتبه در زمان حیات آیه الله المظلمی بر و جردی (ره) و یک مرتبه

بعد از وفات ایشان در ایران بطبع رسیده که دومرتبه آن با مرآة الله بروجردی و بسرمایه آقای حاج محمد حسین کوشا نپور بوده که چاپ اول آن سنگی و چاپ دوم حروفی است .

در خاتمه نیز تذکر می‌دهیم که ما کاملاً امیدواریم که مراجع و بزرگان و زعماء فعلی عالم تشیع در این امر بزرگ که باعث افتخار و سر بلندی جامعه تشیع و احیاء آثار با ارزش و زحمات طاقت فرسای دانشمندان گذشته اسلامی بالخصوص مراجع و علماء شیعه است ، از آیت الله بروجردی رضوان الله علیه پیروی نموده و آثار و کتب ذی قیمت فقهاء و بزرگان دیگر شیعه را که هنوز هم پس از گذشت سالها در گوشه کتا بخانه‌ها چه در مملکت ایران و چه در خارج مملکت بدون استفاده مانده و ما جز اسمی از آنها نمی‌شنویم بدست آورده و طبع و منتشر نمایند تا مورد استفاده همگان قرار گیرد و علاوه رفته رفته چنان نشود که بطور کلی دستها از دامن این سرمایه‌های علمی که با خون دلها ورنجهای طاقت فرسا تألیف شده کوتاه گردد ان الله خیر موفق و معین .

(بقیه از صفحه ۵۱)

مسلمانان فیلیپین و قضیه فلسطین

مسلمانان فیلیپین ، حق برادران اسلامی خود را نسبت بسرزمین فلسطین تأیید نموده و روی غیرت دینی و وظیفه اسلامی خود ، آمادگی خویش را برای کمک و یاری آنان اعلام میدارند که هر گاه در مقام جنگ با اسرائیل و استرداد زمین منسوب و از دست رفته خود بر آیند و شادوش آنان بچنگند .

مسلمانان فیلیپین بر پایه گفتار پیغمبر بزرگوار اسلام : **المسلم للمسلم** کاتبان یمن میشد بعضه بعضاً دافراد مسلمانان بایکدیگر همانند سازمان محکمی هستند که بعضی از آنها بعضی دیگر را نیرو می‌بخشد ، بر خود واجب میداند که با نهایت دوراندیشی به همکاری در برابر دولت خیالی و ادعائی اسرائیل ایستادگی کنند و آنانرا نسبت بسرزمین فلسطین که سرزمین خالص عربی میباشد غاصب و تجاوزگر کار شناخته و تجاوز نسبت بآن را تجاوز نسبت به همه ممالک اسلامی می‌شمارند .